

Declarație publică relativ la situația detecției de metale în scopuri arheologice

Comisia Națională de Arheologie de pe lângă Ministerul Culturii a urmărit cu interes, dar, în același timp, cu îngrijorare, mai multe episoade relatate de presă sau aduse la cunoștința noastră de către colegii arheologi din întreaga țară, referitoare la descoperirile de artefacte de natură arheologică de către diferiți practicanți amatori ai detecției de metale din România, care au ca scop precis identificarea de artefacte arheologice.

În urma consultării repetate cu colegii arheologi din Muzeele, Institutele de cercetare și Universitățile din țară, dar și cu reprezentanți ai Direcțiilor Județene de Cultură și chiar cu polițiștii de Patrimoniu din Inspectoratele Județene de Poliție s-a ajuns la un numitor comun în ceea ce privește recunoașterea amplorii pe care acest fenomen l-a căpătat în ultimii ani, dar și la nevoia imperioasă de a reglementa printr-un act legislativ coerent și clar detecția de metale de pe teritoriul României, în special cu scopul descoperirii de artefacte arheologice.

Aceste descoperiri, care sunt chiar spectaculoase dacă sunt privite doar prin optica jurnalistică, din punct de vedere științific anulează foarte multe informații care ar putea fi extrase dacă s-ar realiza prin metode specifice arheologiei exercitate de către profesioniști. Identificarea în sol a unor artefacte înseamnă mult mai mult decât scoaterea lor haotică din context și, eventual, curățarea necontrolată, mecanică sau chiar chimică. În primul rând, obiectele arheologice trebuie manevrate de către arheologi atestați; trebuie descris și temeinic documentat contextul descoperirii; este necesară amplasarea topografică a locului descoperirii; trebuie analizate toate posibilele informații ce se pot extrage, cu prelevarea de probe de sol, eventual a unor probe de pe suprafața acestor piese etc.

Adăugăm faptul că ”scormonelile” haotice care se desfășoară cu detectoarele de metale aduc o atingere gravă integrității siturilor, chiar dacă, până în momentul descoperirii așa-zis fortuite, nu erau cunoscute sau/și incluse în Repertoriul Arheologic Național sau în Lista Monumentelor Istorice.

În afară de aceste motive, de ordin strict științific, sunt de menționat și altele: pericolul intrării unor astfel de obiecte pe piața neagră a artefactelor arheologice, a condiționalității obținerii de profit material de către descoperitori pentru bunuri care nu pot aparține, conform legislației naționale, de drept, decât statului român, situația cel puțin delicată în care ajung Direcțiile Județene de Cultură și muzeelor județene în raport cu practicanții detectorismului amator.

Prin urmare, CNA atrage atenția asupra necesității de a reglementa acest fenomen care tinde să conducă spre o ”vânătoare de comori” distrugătoare pentru patrimoniul național; acest fenomen trebuie să fie autorizat, controlat la nivel local sau chiar central și să se desfășoare în forme care să nu afecteze patrimoniul cultural.

Înțelegem foarte bine că detecția de metale în scopul identificării de artefacte arheologice a devenit un hobby agreat de mulți români, dar nu numai, fapt ce reiese din numărul foarte mare de autorizații de deținere a detectoarelor de metale emise doar în ultima perioadă. Știm, de asemenea, din numeroasele semnalări ale colegilor arheologi din teritoriu că există și cazuri fericite, cu pasionați de detectorism care au înțeles necesitatea imperioasă de a extrage ceea ce identifică doar prin metode științifice. Din păcate, sunt doar cazuri izolate. O legislație coerentă ar putea fi foarte benefică inclusiv practicanților acestui hobby care sunt de bună-credință.

Prin urmare, considerăm necesară intervenția de urgență a Ministerului Culturii care, cu o atitudine fermă, ar trebui să demareze procedurile de redactare a unui act normativ care să pună ordine în ceea ce numim detectorismul amator în scop arheologic din România. CNA și colegii arheologi din țară, care au înaintat diferite propuneri de-a lungul timpului, și-au afirmat disponibilitatea, în mod repetat, de a veni cu soluții viabile, menite să pună pe un făgaș corect aceste practici, care, în prezent, sunt profund distructive pentru patrimoniul arheologic și cercetarea științifică de profil.

Mai menționăm faptul că acest fenomen este foarte strict reglementat în legislațiile țărilor Uniunii Europene, chiar până la interzicerea detectoarelor care nu sunt utilizate în scopul cercetării științifice de specialitate.

CNA propune Ministerului Culturii inițierea unei dezbateri publice, secondată de dezbateri regionale prin intermediul serviciilor deconcentrate ale Ministerului.

Comisia Națională de Arheologie, 13 octombrie 2023